

ΑΝΟΙΧΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

12-13 Οκτωβρίου 2013 / Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

33

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Μισέη Φαίε

Ο αγαθός κλόουν του Στάλιν

ΜΙΣΕΗ ΦΑΙΕ

τα ενός ανθρώπου που δεν αγνοεί το σαθρό πρόσωπο της σοσιαλιστικής κοινωνίας, αλλά δεν μπορεί να το διαλαλήσει.

Η ισορροπία μεταξύ της πολιτικά ορθής περιγραφής των συνθηκών και της προσωπικής βίωσης είναι ένα από τα στοιχεία του βιβλίου και η Σ. Τριανταφύλλου κατορθώνει να το κερδίσει, αφού τελικά οι επιφυλάξεις του Πραβιέν διαπερνούν τα στεγανά της κομματικής ορθότητας και φτάνουν ως εμάς. Βλέπουμε έτσι τον ασφυκτικό κλοιό και θεωρούμε αφελείς πολλές από τις σκέψεις του πρωταγωνιστή, ακριβώς επειδή ξέρουμε την Ιστορία και διαβάζουμε τη ζωή του αφηγη-

τή με μια έξωθεν ματιά που αναγνωρίζει την υποτέλεια ως αναγκαία ματαιότητα.

Αυτή η διπλή ματιά μπορεί να ονομαστεί κάλλιστα «ειρωνεία», αφού βασίζεται τεχνηέντως στην απόσταση ανάμεσα στο φαινομενικό, στο εξωραϊσμένο, στο ηθελήμενα ορατό και στο πραγματικό, στο απομυθοποιημένο, στο ρεαλιστικά υπαρκτό. Ο Σοβιετικός πολίτης δεν (πρέπει να) έχει γνώμη, αλλά βλέπει αυτό που το «αλάθητο» Κόμμα ορίζει και όχι αυτό που η προσωπική του ματιά του υλαγορεύει. Έτσι το κείμενο αποτελεί μια πολιτική καταγγελία και ταυτόχρονα μια γλυκόπικρη τραγωδία, αφού ο Πραβιέν αναγκάζεται να ζει όπως το

σύστημα θέλει και όχι όπως θα ζούσε, αν ήταν πραγματικά ελεύθερος. Η ελευθερία στην ΕΣΣΔ κυκλοφορεί μεταμφιεσμένη...

Ταυτόχρονα πρόκειται για μυθιστόρημα ιδεών στο οποίο η δράση είναι υποτυπώδης και ο κεντρικός χαρακτήρας λειτουργεί ως πρίσμα κατανόησης του κόσμου, με αποτέλεσμα ο αναγνώστης να επιβεβαιώνει την ήδη γνωστή εικόνα της Σοβιετικής Δημοκρατίας πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα. Το έργο μπορεί να υστερεί ως προς την αφηγηματική οικονομία, αλλά καταφέρνει να ορθώσει μπροστά μας το τσίρκο της

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα

ως φορείς ενός προδοτικού μιάσματος. Ο ίδιος όμως δεν παύει να εξυμνεί μειλίχια τον Στάλιν, τον οποίο μάλιστα γνωρίζει (έναν απλό και πολύ ομιλητικό Στάλιν!) και την πορεία του έθνους μέσα από την καθημερινή ζωή και τα πολιτικά γεγονότα που την καθορίζουν.

Η άποψη που διατυπώνει η Σ. Τριανταφύλλου μέσω του αντι-ήρωά της είναι ότι η Ιστορία βιώνεται διαφορετικά από όσους τη ζουν εκ των έδων κι αλλιώς από αυτούς που την παρατηρούν έξωθεν («Η ιστορία είναι μεγαλύτερη από μας, ταβάριτς. Κι εμείς προσπαθούμε να την κρίνουμε με τις μικρές μας ζωές. Η ιστορία μορφάζει σαν τέρας», σ. 197). Ο Πραβιέν βλέπει την καθεστωτική καταστολή, τις διώξεις και την τρομοκρατία που ασκούν οι δημόσιοι λειτουργοί, αλλά (με αγαθή αφέλεια) δεν την αμφισβητεί ευθέως, δεν καταφέρεται εναντίον της εξουσίας και θεωρεί φυσιολογική την πορεία του έθνους και τη μοίρα του μέσα σ' αυτήν. Ωστόσο, πλείστες χαραμάδες δείχνουν τη σκληρότητα της ζωής, την αυταρχικότητα των κυβερνώντων, την απηνή πραγματικότητα στο πολιτικό Μούρμανσκ και κατόπιν στο Λένινγκραντ και τη Μόσχα. Πλείστες χαραμάδες και παράθυρα φωτίζουν τα εσωτερικά διλήμμα-

Του **Γιώργου Ν. Περαντωνάκη**

Ο Πραβιέν Σεργκέγεβιτς Μακάρεφ είναι ένας τριανταεξάχρονος Σοβιετικός πολίτης που αποφασίζει να γράψει τα απομνημονεύματά του. Στην πρωτοπρόσωπη λοιπόν αφήγησή του ξεδιπλώνει τη ζωή στην ΕΣΣΔ από τη δεκαετία του '30 ως το 1963, με έμφαση στην τύχη της οικογένειάς του και στην προσωπική του σταδιοδρομία ως χημικού-εδαφολόγου και ως κλόουν στο τσίρκο. Κανονικά δεν θα έπρεπε να γίνει δεκτός στο πανεπιστήμιο, αφού ο πατέρας του, επειδή θεωρήθηκε ότι είχε ταχθεί με το μέρος του Τρότσκι, διώχθηκε με αδιόρατες διαδικασίες, πρώτα αυτός, κι έπειτα τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς

ΣΟΤΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
«Σπάνιες γαίες»

Μυθιστόρημα
Πατάκης 2013, σελ. 318

Κυκλοφορεί
14 Οκτωβρίου

Συνέχεια από την προηγούμενη σελίδα

σταλινικής κοινωνίας, ώστε να την αποκαθλώσει πόντο πόντο εκ των ένδον. Έτσι, με μια συγκίνηση που περιίπτται σε πολλές σελίδες, το μυθιστόρημα πετυχαίνει να μεταφέρει τη θλιμμένη χαρά του κλόουν, την προσπάθεια του μέσου Σοβιετικού πολίτη να δείξει την κρυμμένη πραγματικότητα.

Αν κανείς δει συνολικά τα έργα της Σ. Τριανταφύλλου, θα καταλάβει ότι ο κοσμοπολιτικός χαρακτήρας της διοχετεύεται σε ποικίλα σκηνικά και μυθολογικούς χωροχρόνους που θα μπορούσα να ονομάσω «πολιτισμικά σενάρια»: από το «Σάββατο βράδυ στην άκρη της πόλης» (1996), όπου πιάνει τον σφυγμό των φτωχογειτονιών της Νέας Υόρκης, και άλλα έργα της για την αμερικανική ψυχή ως το «Εργοστάσιο των μολυβιών» (2004), όπου μια ελληνική αστική οικογένεια ζει τη μεγάλη περιπέτεια της παγκόσμιας ανάπτυξης, και από το «Αλμπατρος» (2003), όπου το Λονδίνο συνοψίζει την ακμή και την παρακμή μιας αυτοκρατορίας, μέχρι το «Λίγο από το αίμα σου» (2008), όπου η Κέννα ζει το μετα-αποικιακό της όνειρο. Τώρα μεταβαίνει στη μεταπολεμική Σοβιετική Ένωση και αποφλοιώνει τη σταλινική πραγματικότητα με τα μάτια ενός αγαθού κλόουν.